

Stručná historie SSPE

Československý spolek sběratelů a přátel exlibris byl založen 16. 11. 1918 na ustavující valné hromadě a vyvíjel v následujících letech bohatou činnost. Spolkový list pod názvem Knižní značka byl vydáván od března 1920, kdy vyšlo první číslo. Současně byla v tomto roce vydána Ročenka sběratelů a přátel exlibris 1920 s 12 grafickými přílohami. Členský příspěvek činil v roce 1920 14 K. Na valné hromadě, konané 31. 1. 1920 byl zvolen předsedou A. Chvála, místopředsedou K. Pavlát, jednatelem J. Hladký, pokladní M. Přibilová. Členy výboru byli: L. Bradáč, V. Vávra, V. Rudl, A. Plecítý, M. Helcelet. Redaktorem byl E. A. Hruška. Mezi tehdejšími členy nalezneme: B. Beneše Buchlovana, M. Fišerovou-Kvěchovou, A. Friedla, J. Hodka, F. Kozáka, J. Kohna z Čes. Budějovic, St. Kulhánka. Spolek vypsali v roce 1922 soutěž na spolkové exlibris pro československé výtvarníky za podpory ministerstva školství a národní osvěty. Vítězem soutěže se stal K. Svoboda. V roce 1924 však činnost spolku stagnovala a 11. 1. 1925 bylo na 7. řádné valné hromadě odhlasováno jeho splynutí se Spolkem českých bibliofilů, jehož činnost byla obnovena dne 19. 12. 1924 po předchozí desetileté nečinnosti. Pro splynutí hlasovali bibliofilové, kteří byli členy spolku. Členové, kteří nesouhlasili se zánikem spolku, vytvořili 1. 2. 1925 zatímkný Kroužek českých exlibristů s cílem obnovit v budoucnu bývalý spolek. Předsedou se stal V. Rudl, místopředsedou J. Malý, 2. místopředsedou A. Plecítý, zapisovatel L. Brož, členy výboru se stali: B. Beneš Buchlovan, L. Bradáč, B. Dmych, B. From, A. Chvála, A. Macková, J. Stocký a D. Teller. Členy Kroužku se hned v prvních dnech stali: J. Hladký, J. Hodek, F. Koblíha, Pr. Kotík, R. Kubíček, S. Kulhánek, P. F. Malý, K. Votlučka. Členská základna Kroužku činila zpočátku asi 60 osob, ale rozrostla se až na 200 osob. Kroužek pořádal přednášky, vycházky do sbírek, knihoven, obrazáren a muzeí a výměnné burzy exlibris. Pokračoval ve vydávání Sborníku pro exlibris a jinou užitkovou grafiku a začal vydávat knihy v edici Knihovna pro exlibris. Jako 1. svazek Knihovny vyšla studie o rožmberské knihovně a jejích exlibris od dr. I. Collijna: Nové příspěvky k dějinám rožmberské knihovny (knihovna byla ukořistěna Švédy v roce 1648) a jako 2. svazek vyšla sběratelsky významná publikace B. Beneše Buchlovana Moderní česká exlibris (1926).

V Uměleckoprůmyslovém muzeu města Plzně se konala zásluhou dr. Jindřicha Čadíka a za součinnosti Spolku českých bibliofilů v době od 24. 1. do 28. 2. 1926 výstava Krásné české knihy a exlibris. Exlibris na výstavu zapůjčil V. Rudl z Mladé Boleslavi a místní sběratelé J. Hodek a V. Žikeš. Bylo vystaveno přibližně 500 knižních značek J. Váchala, J. Hodka, F. Koblíhy, J. Konůpka, A. Moravce, L. Nováka, V. Rytíře, K. Votlučky a mnohých dalších.

Kroužek českých exlibristů uspořádal výstavu exlibris a supralibros v rámci sjezdových výstav v průběhu Mezinárodního sjezdu knihovníků a přátel knihy v Praze, který byl zahájen 28. 6. 1926 (600 účastníků).

Teprve 18. 5. 1930 došlo k opětovnému spojení Kroužku českých exlibristů s exlibristickou sekcí Spolku českých bibliofilů a k obnově Spolku sběratelů a přátel exlibris (SSPE), jehož předsedou se stal V. Rudl. Již v následujícím roce 1931 Spolek vypsali veřejnou soutěž na krásné české exlibris, které bylo vytvořeno v období let 1925-1930. Další Sborník vyšel však až v roce 1932 s článkem dr. Malého Výstava českého exlibris a supralibros 1926. Vzhledem k malé ediční činnosti Spolku se počet členů postupně snižoval, až v roce 1938 se snížil na 50

členů. Pro lepší informovanost členů začal Spolek vydávat v roce 1937 osmistránkové čtvrtletní sešitky s názvem Knižní značka. Bylo zahájeno vydávání autorských soupisů exlibris, které jsou cennou pomůckou sběratelů.

Spolek pokračoval v omezené činnosti nepřetržitě i během 2. světové války, v padesátých letech 20. století a v následujícím období normalizace. Spolku hrozila několikrát likvidace, mnoho členů padlo na bojištích 2. světové války a bylo vězněno v nacistických koncentračních táborech a v komunistických věznicích.

Vydávání časopisu Knižní značka bylo dvakrát zásahem státní administrativy zastaveno (v roce 1941 a v roce 1952) a bylo nahrazeno provizorními Zprávami. Koncem roku 1953 vyšlo první číslo obnoveného časopisu s názvem Zprávy SSPE, který vycházel až do roku 1993. Od roku 1994 vychází časopis opět s původním názvem Knižní značka v počtu čtyř čísel ročně s přílohami soupisů exlibris a od roku 1997 také s přílohami katalogových listů Slovníku českého exlibris. V roce 1983 zpracoval dr. Slavomil Vencel Rejstříky časopisů SSPE 1937 - 1982 a v roce 2003 následoval Rejstřík obsahu publikací SSPE z let 1983 až 2002, jehož zpracovatelem je Ing. Jan Langhammer. Od roku 2002 vychází každoročně Sborník pro exlibris a drobnou grafiku, jehož redaktorem je Ing. Milan Humplík. V současné době vychází Knižní značka jako čtvrtletník o 32 stranách a jejím redaktorem je Ing. Jan Langhammer.

Z významných akcí, konaných v minulosti, to byla výstava a soutěž EURO EXLIBRIS `66, která se uskutečnila zásluhou Oblastní galerie v Olomouci. Byl vydán pěkný katalog, uskutečněna rozsáhlá výstava českých, slovenských, italských, nizozemských, belgických, francouzských, německých, maďarských, polských, rakouských a sovětských exlibris a uděleny ceny (T. Maragoni a K. Svolinský) a čestná uznání (D. Acket, J. Baláž, J. Battermann, G. Gaudaeu, A. Grmelová, W. Jakubowski, L. Jiřincová, J. Kaiser, E. Kotrba, J. Liesler, J. Lukavský, F. Peterka, N. Synecká, J. Šváb, J. Švengsbír a I. Zetti). Celkem bylo vystaveno 830 exlibris.

Dosud nejvýznamnější událostí od vzniku SSPE byl 26. mezinárodní kongres exlibris FISAE, který se konal v Chrudimi ve dnech 28. 8. až 1. 9. 1996. Sjezd navštívilo včetně oficiálních hostů 608 účastníků ze 30 zemí. V den zahájení kongresu byl krátce přítomen také prezident V. Havel. V průběhu konference byly zahájeny v Chrudimi výstavy: Mezinárodní přehlídka exlibris 1994 - 1996 (661 autorů z 36 zemí), VIII. trienále českého exlibris (119 autorů) a Exlibris Josefa Váchala (273 exlibris).

V Chrudimi sídlí Kabinet exlibris, který je pobočkou Památníku národního písemnictví v Praze. Kabinet vlastní rozsáhlou sbírku exlibris, ze které pořádá výstavy v České republice i v zahraničí. V rozmezí tří let pořádá kabinet trienále exlibris, jako nejvýznamnější přehlídku nových českých exlibris za tři uplynulé roky. V roce 2011 to byla již třináctá přehlídka.

Od r. 1982 doposud pořádá Farmaceutická fakulta UK v Hradci Králové každoročně výstavu exlibris, která vznikla v předchozím roce v Galerii na mostě pod názvem Žeň/žatva českého a slovenského exlibris a vydává k ní katalog nebo CD.

Zpravidla koncem března se koná valná hromada spolku a na podzim celostátní sjezd spolku se zahraniční účastí. Činnost je doplněna pořádáním výměnných dnů a adventních nebo

předvánočních večerů. Pravidelně se konají jednou měsíčně prezenční aukce exlibris a drobné grafiky pro členy spolku a od roku 2009 rovněž internetové aukce, kterých se mohou zúčastňovat pouze členové spolku.

Tak jako v minulosti i v současnosti je základem činnosti spolku aktivní činnost jeho členů a to jak v jednotlivých regionech, tak v celostátní i zahraniční činnosti spolku. Co do počtu členů a počtu výtvarníků, kteří pro jeho členy exlibris vytvářejí, patří SSPE do čela evropských i světových exlibristických spolků.

Lze si jen přát, aby těch nadšených sběratelů, tvůrců exlibris a činovníků spolku bylo co nejvíce i v dalších letech.

Poznámka: Další zajímavé informace o počátcích SSPE je možno nalézt ve Sborníku pro exlibris a jinou užítkovou grafiku, ročník V, Praha 1943 v článcích B. Beneše Buchlovana, V. Rudla, K. J. Obrátla a A. Chvály. Jan Langhammer